

RIIGIABI ANALÜÜS

Tallinn

28.02.2025

Sisukord

1	Lähteülesanne.....	3
2	Lühikokkuvõtte analüüsist ja ettepanekud	3
2.1	Lühikokkuvõtte	3
2.2	Esmased ettepanekud RMK tegevuse kaasajastamiseks	3
3	Läbiviidud protseduurid ja meetodika	5
4	Faktilised tähelepanekud	6
4.1	Eesti siseriikliku regulatsiooni mõju EL riigiabi reeglite kohaldamisele	6
4.2	Analüüsi puutumus riigiabi aegumise ning tekkinud eelise tagasinõudmisega	6
4.3	Ülevaade Kokkulepetega seonduvast RMK tegevusest ning Kokkulepete alusel võetud kohustustest.....	7
4.3.1	Kestvusleping – EC	7
4.3.2	Koostööprotokoll ja kestvusleping – Osula Graanul.....	10
4.3.3	Koostööprotokoll ja kestvusleping – Graanul Invest.....	12
5	Analüüs	13
5.1	Sissejuhatus	13
5.2	Ülevaade riigiabi reeglistikust.....	14
5.2.1	Abi antakse riigi, linna või valla vahenditest	14
5.2.2	Abimeetmel on valikuline iseloom, st abimeede on suunatud teatud ettevõtjale, ettevõtjate grupile või mingite kindlate kaupade tootmiseks.....	17
5.2.3	Abimeede annab eelise abi saajale	18
5.2.4	Mõju konkurentsile ja kaubandusele	20
6	Lisad.....	20

1 Lähteülesanne

Riigimetsa Majandamise Keskus ("RMK") ja Advokaadibüroo COBALT sõlmisid 28.11.2024 hankelepingu nr 1-18/2024/237, mille esemeks oli analüüsida RMK poolt aastatel 2001, 2013 ning 2014 madalakvaliteedilise metsamaterjali müügiks sõlmitud koostööprotokolli ja nende kohaselt metsamaterjali müügilepinguteni jõudmise vastavust Euroopa Liidu („EL“) riigiabi reeglitele.

Täpsemalt analüüsitakse järgnevate kokkulepete vastavust EL riigiabi reeglitele:

- i. Aktsiaseltsiga Estonian Cell¹ (registrikood 10679323, "EC") 09.10.2001 sõlmitud metsamaterjali ostu-müügi (tarne) kestvusleping;
- ii. AS-iga Graanul Invest (registrikood 10990825, "Graanul Invest", tänane OÜ Osula Graanul) 12.03.2013 sõlmitud koostööprotokoll ning selle kohaselt Osühinguga Osula Graanul (registrikood 10756673, "Osula Graanul") 04.10.2013 sõlmitud metsamaterjali müügilepinguni jõudmine;
- iii. Graanul Investiga 19.12.2014 sõlmitud koostööprotokoll ning selle kohaselt 08.01.2016 sõlmitud metsamaterjali müügilepinguni jõudmine.

Eelviidatud kokkulepped edaspidi ühiselt „**Kokkulepped**“.

Kuna EL riigiabi reeglite kohaldamine hõlmab nii õigusanalüüsi, kui ka sellele tuginevat majandusanalüüsi, on tervikliku analüüsi läbiviimiseks kaasatud majandusekspert majandusanalüüsi vajavate küsimuste osas. Majandusanalüüs on toodud käesoleva analüüsi lisa 1.

2 Lühikokkuvõtte analüüsist ja ettepanekud

2.1 Lühikokkuvõtte

Käesoleva analüüsi raames hinnati RMK poolt aastatel 2001, 2013 ja 2014 sõlmitud Kokkulepete vastavust EL riigiabi reeglitele. Analüüsi raames hinnati, kas Kokkulepete (i) hinnastamises, (ii) riskide jaotuses, või (iii) muudes lepingu tingimustes on täidetud riigiabi eeldused Euroopa Liidu toimimise lepingu ("ELTL") artikli 107 lg 1 tähenduses, mille tulemusel saaks Kokkuleppeid või neis toodud tingimusi lugeda keelatud riigiabiks.

Kokkuvõttena, nii Kokkulepete kui ka nende tingimuste puhul ei ole ELTL artiklis 107 lg 1 toodud eeldused täidetud, mistõttu ei tuvastatud analüüsis ka vastuolu EL riigiabi reeglitega. Teisisõnu, käesoleva analüüsi kohaselt ei kujutanud RMK poolt aastatel 2001, 2013 ning 2014 madalakvaliteedilise metsamaterjali müügiks sõlmitud koostööprotokollide ja nende kohaselt metsamaterjali müügilepinguteni jõudmine endast keelatud riigiabi ELTL artikli 107 lg 1 tähenduses.

2.2 Esmased ettepanekud RMK tegevuse kaasajastamiseks

Käesoleva analüüsi osana esitatakse esmased ettepanekud RMK tegevuse kaasajastamiseks Riigikontrolli 2. juuli 2024. aasta auditi „Riigimetsa Majandamise Keskuse puidumüük

¹ Selguse huvides – kuigi hankelepingu nr 1-18/2024/237 kohaselt on sõlmitud kolm koostööprotokolli, siis analüüsiks esitatud materjalide ning RMK antud selgituste kohaselt on EC-ga sõlmitud koostööprotokolli puhul mõeldud metsamaterjali ostu-müügi lepingut.

kestvuslepingutega kokkuleppehinna alusel" aruande ("Riigikontrolli aruanne") punktides 91 – 122 esitatud seisukohtade ja tähelepanekute osas.

Selgitame esmalt, et kuna analüüsi tehniline kirjeldus eeldab kolme lepingu analüüsi EL riigiabi reeglite valguses, siis saame edastada esmased ettepanekud RMK tegevuse kaasajastamiseks formaalselt ainult ulatuses, kus selliseid soovitusi on võimalik teha analüüsi aluseks olevate lepingute pinnalt ja EL riigiabi reeglite valguses.

Käesolevas analüüsis toodud ettepanekute aluseks on majandusanalüüsi osas EC ning RMK vahel 09.10.2001 aastal sõlmitud lepinguga seotud esmane järeldus, mille kohaselt oleks äärmiselt ebausutav, et RMK-l oleks lepingu sõlmimise järgselt olnud võimalik sõlmida eraettevõtjatega täiendavaid haavapaberipuitu puudutavaid kokkuleppeid kõrgema hinnaga, kui EC ning RMK vahel toodud hinnastamine.² Arvestades, et vastavaid kokkuleppeid praktikas sõlmiti, viitavad analüüsi tulemused järeldusele, et Kokkulepete sõlmimine võimaldas RMK-l müüa täiendavaid madala kvaliteediga metsamaterjali koguseid ning Kokkulepete olemasolu, konkreetsemalt neist tulenev nõudlus, tõstis ka ülejäänud turu jaoks metsamaterjali hinda.

Teisisõnu, analüüs viitab, et Kokkulepete olemasolu võimaldas RMK-l teenida tulu, mida suure tõenäosusega Kokkulepete puudumisel teenida võimalik ei oleks olnud, mistõttu on tõenäoline, et nende sõlmimine on olnud riigile kasulik. Olukorras, kus Riigikontrolli aruande kohaselt RMK-l vastavate lepingute sõlmimise õigus puudus³, oleks seega mõistlik kaasajastada RMK tegevus nii, et konkurentsi ja täiendava tulu tõstmise eesmärgil peaks selliste eelkokkulepete sõlmimist RMK-le võimaldama.

See võib olla vajalik eelkõige just suuremahuliste lepingute puhul, kus eraettevõtjal on turule sisenemiseks vaja täiendavat selgust. Nimelt, praktikas on eraettevõtja poolt tehase rajamiseks või laiendamiseks lihtsustatult vajalik minimaalselt lahendada küsimused tehase rahastuse (nt omakapital ja laen) ja tehase tarnekindluse osas (vähemalt ulatuses, kus on teenutud tagasi laen). Juba laenu saamise eesmärgil kolmandate osapooltega läbirääkimisega kaasnevad õigusabi ja läbirääkimisteks vajalikud tasuvushinnangute kulud võivad moodustada ettevõtte igapäevaste kuludega võrreldes olulise summa. Ilma eellepingu poolt pakutud kindluseta (nt teadmisseta, kas ja mis tingimustel oleks pangad tehast või selle laiendust üldse nõus finantseerima) ei pruugi ettevõtja jaoks vastavate kulude kandmine võimalik ega õigustatud olla. Seega ulatuses, kus eelkokkulepped aitavad anda ettevõtjale kindlust vastavate investeeringute tegemiseks, on meie soovitus eelkokkulepete sõlmimist kaaluda.

Saame samas aru ka Riigikontrolli hinnangust, et konfidentsiaalsus kokkulepete puhul suureneb läbipaistmatus RMK tegevuse osas, mistõttu soovitame RMK-l töötada välja selged juhised eelkokkulepete sõlmimiseks, mis hõlmaks vähemalt:

- i. olukorra kirjeldust, mis mahtude ja eesmärkide jaoks on eelkokkulepete sõlmimine RMK-l lubatud;
- ii. kohustusi, mida RMK-l on maksimaalselt eelkokkulepete osas võimalik võtta;
- iii. kohustusi, mida on eelkokkulepete osas lubatud võtta RMK juhatusel ning mis ulatuses on vajalik ka täiendavaid kooskõlastusi.

² Vt näiteks majandusanalüüs (lisa 1), p 2.2.1.

³ Konfidentsiaalsete lepingute sõlmimise õigus ei olnud käesoleva analüüsi punktis 4.1 toodust tuleneval analüüsi objektiks ega saanud järeldusi muuta, mistõttu tuginesime siin Riigikontrolli hinnangule.

Esimese juhise punktiga seonduvalt soovitame sätestada kohustuse, et eelkõik kokkulepetes sõlmitud metsamaterjalide mahtude hinnastamine ja kogused on sõltuvad eelkõik kokkulepetega seotud enampakkumise tulemustest. Eesmärk on välistada olukord, kus RMK on võtnud kohustuse metsamaterjali müügiks enne enampakkumist ning enampakkumise tulemus muutuks näiliseks.

Selgitame siinpuhul, et alternatiivina ei oleks sobilik olukord, kus RMK sõlmiks mittekonfidentsiaalseid eelkõik kokkuleppeid. Nimelt konfidentsiaalsus kokkulepete tulemusel tekkiv informatsiooni asümmeetria on terve konkurentsi aluseks ning turuosaliste poolt tulevikus pakutava hinna avalikustamine, eriti kui tegemist on suure turuosalisega, võib tuua kaasa kahju turul toimuvale konkurentsile.⁴ Esiteks, RMK-ga sõlmitud tehingute mahud on Eesti metsamaterjali turu osas suure mõjuga ning võivad seeläbi mõjutada ka eraettevõtjate vahel toimuvate tehingute hinnastamist. Teiseks, juhul, kui pakkumise eelne RMK ja tulevase konkurenti vaheline eelkõik kokkulepe oleks avalik, võib see tuua kaasa olukorra, kus pakkumisel osalevad ettevõtjad saavad ka selle alusel madalamat hinda pakkuda.

3 Läbiviidud protseduurid ja metoodika

Vastavalt sõlmitud hankelepingule nr 1-18/2024/237, peab analüüs koosnema järgmistest osadest:

- i. **majandusanalüüs**, milles analüüsitakse kokkulepete oluliste tingimuste vastavust turutingimustele. Majandusanalüüs peab muuhulgas hindama, kas eelkõik kokkuleppe sõlmimine enne põhilepingut sarnase mahu, ulatuse ja uudsusega projekti ellu toomisel on vastuolus tavalise äripraktikaga ning kas eelkõik kokkuleppe tingimused on vastuolus tavalise äripraktikaga;
- ii. **õigusanalüüs**, mille esemeks on, arvestades majandusanalüüsi tulemusi, hinnata kokkulepete ja neile järgnenud samade poolte vahel sõlmitud metsamaterjali müügilepingute vastavust EL riigiabi reeglite ja Euroopa Kohtu otsustega. Kui analüüs tuvastab riigiabi valdkonnas puudujääke või võimalikku keelatud riigiabi andmist vaatlusalustes tehingutes/vaatlusalusel perioodil, tuleb analüüsis välja tuua sellise riigiabi andmise aeg ning kajastada ka seda, kas kuidas ja milliste meetmetega on RMK riigiabi kitsaskohad tänaseks lahendanud (nt praktikate muutmine jmt).

Eeltoodud analüüsiga seonduvalt esitatakse ka esmased ettepanekud RMK tegevuse kaasajastamiseks Riigikontrolli aruande punktides 91-122 esitatud seisukohtade ja tähelepanekute osas.

Analüüsi lähteülesande kohaselt tuleb töö tegemisel eelkõige lähtuda:

- i. RMK poolt analüüsi eesmärgil edastatud dokumentidest;
- ii. ELTL-st;
- iii. Kokkulepete tegemise ajal kehtinud metsaseadusest, riigivara seadusest, Vabariigi Valitsuse 04.01.2007. a määrusest nr 1 „Riigimetsas kasvava metsa raieõiguse ja metsamaterjali müügi kord“ ning muudest sel hetkel kehtinud õigusaktidest.

⁴ Vt. Näiteks konkurentsiseaduse § 4 lg 1 p 4, mille kohaselt loetakse konkurentsi kahjustava teabe (sh hinnastamist puudutava teabe) vahetamist konkurentsi kahjustavaks tegevuseks.

4 Faktilised tähelepanekud

4.1 Eesti siseriikliku regulatsiooni mõju EL riigiabi reeglite kohaldamisele

Vastavalt käesoleva analüüsi punktis 3 toodule, peab analüüs lähtuma muuhulgas Kokkulepete sõlmimise ajal kehtinud metsaseadusest, riigivara seadusest ja teistest õigusaktidest. Kuna käesoleva analüüsi eesmärk on hinnata, kas RMK poolt sõlmitud Kokkulepped ning nendest lepinguteni jõudmine võis rikkuda EL riigiabi reegleid ning kuna EL riigiabi reeglid on siseriikliku õiguse suhtes esmasd⁵, on Kokkulepete sõlmimise ajal kehtinud metsaseaduse, riigivara seaduse ja teiste Eesti õiguse alusel kehtestatud õigusaktide mõju analüüsi tulemustele piiratud.

EL õiguses kehtestatud esmasuse põhimõtte praktiline väljund EL riigiabi reeglistikuga kooskõla hindamisel on, et riigiasutuse tegevuse kooskõla siseriikliku regulatsiooniga ei saa eraldiseisvalt mõjutada riigiasutuse tegevuse käsitlemist EL tasemel kehtestatud riigiabi reeglite valguses. Teisisõnu, kui käesolev analüüs ei tuvasta vastuolu EL riigiabi reeglistikuga, ei saa rikkumine tuleneda ka Kokkulepete ajal kehtinud metsaseadusest, riigivara seadusest, Vabariigi Valitsuse 04.01.2007. a määrusest nr 1 „*Riigimetsas kasvava metsa raieõiguse ja metsamaterjali müügi kord*“ ning muudest sel hetkel kehtinud õigusaktidest ka juhul, kui RMK on vastavaid õigusakte rikkunud.

Samas, kuigi riigiabi reeglistik ei luba siseriikliku õiguse rikkumisest tuvastada EL riigiabi reeglistiku rikkumist, lubab kehtiv riigiabi reeglistikuga seonduv praktika siiski piiratud juhtudel eeldada kooskõla riigiabi reeglistikuga, kui riigiasutus on järginud siseriikliku regulatsiooni. Näitena – Euroopa Komisjoni Riigiabi Teatise⁶ („**Riigiabi Teatis**“) punkti 90 kohaselt võib riigipoolse kaupade müügi puhul eeldada, et tehing vastab turutingimustele (st müüki ei ole võimalik käsitleda riigiabina, vt. analüüsi p 5.2), kui müük on toimunud kooskõlas riigihanke põhimõtetega. Samas ei tähenda riigihanke põhimõtete mitte järgimine veel riigiabi reeglite rikkumist, kuivõrd tehingu turutingimustele vastavust on võimalik tuvastada ka alternatiivseid meetodikaid kasutades ning Riigiabi Teatise kohaselt puudub vajadus ühte alternatiivi teisele eelistada.

Eelnevast tulenevalt oleme analüüsis arvestanud Kokkulepete sõlmimise ajal kehtinud metsaseaduse, riigivara seaduse ja muude kohalduvate siseriiklike õigusaktidega ulatuses, kus nendest kinnipidamine saaks välistada kehtiva praktika alusel riigiabi riskid.

4.2 Analüüsi puutumus riigiabi aegumise ning tekkinud eelise tagasinõudmisega

Kuna käesoleva analüüsi fookuseks on Kokkulepetes võetud kohustuste vastavus EL riigiabi reeglistikule, ei hõlma analüüs koostööprotokollide alusel sõlmitud erinevate kestvuslepingute laiemat detailanalüüsi (asjakohane eelkõige RMK ja EC vahel 2001 aastal sõlmitud lepingu puhul). Samas mõõname, et kuna Kokkulepetes toodud hinnastamise mehhanismid on kajastatud Kokkulepete tulemusel sõlmitud kestvuslepingutes, tähendaks Kokkulepetes toodud hinnastamise mehhanismi vastuolu EL riigiabi reeglitega ka nende tulemusel või nendega seotud kestvuslepingutes toodud hinnastamise vastuolu EL riigiabi reeglitega.

Hüpoteetilises olukorras, kus kestvuslepingutes toodud hinnastamine on vastuolus EL riigiabi reeglitega, oleks ettevõtjatele kestvuslepingutest tekkinud eelis ka riigiabi reeglistiku kohaselt tagasinõutav, kuivõrd

⁵ EL õiguse ja siseriikliku õiguse vastuolu korral tuleb näiteks siseriiklik seadus kohaldamata jätta. Vt nt Riigikohtu üldkogu otsus asjas 5-19-29, p 41.

⁶ Komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses (2016/C 262/01).

eelis oleks õiguslikus mõttes vältav (ajaliselt kestev) ning lõppeks alles lepingu lõppemisega. Seetõttu on meie hinnangul ka korrektne väita, et käesolev analüüs võib tekitada olukorra, kus riigil on kohustus tekkinud eelis ettevõtjatelt tagasi nõuda.

Täpsustame eelnevat seoses RMK ja EC vahel 2001 aastal sõlmitud metsamaterjali ostu-müügi lepinguga - kuivõrd käesoleva analüüsi raames hinnatakse vastavat lepingut ennast (mitte sellega seonduvat võimalikku eelkõkkulepet - koostööprotokolli), on hinnastamise mehhanismi vastuolu tuvastamisel otsesemalt tuletatav ka vastuolu riigiabi reeglitega lepingu kestvuse ajal. Vastava lepingu hinnastamise osas EL riigiabi reeglitega vastuolu tuvastamisel on riigil kohustus (mitte valik) eelis tagasi nõuda.⁷

Kuivõrd võimaliku tekkinud eelise tagasinõudmise ning aegumisega seotud küsimused on väljaspool käesoleva analüüsi piire, ei ole seda täpsemalt käesolevas analüüsis käsitletud.

4.3 Ülevaade Kokkulepetega seonduvast RMK tegevusest ning Kokkulepete alusel võetud kohustustest

Käesoleva analüüsi raames hinnatakse RMK poolt aastatel 2001, 2013 ning 2014 madalakvaliteedilise metsamaterjali müügiks sõlmitud koostööprotokolle (st Kokkulepped) ja nende kohaselt metsamaterjali müügilepinguteni jõudmise vastavust EL riigiabi reeglistikuga.

Eelnev tähendab, et analüüsi fookuseks on Kokkulepetes võetud kohustused ning juhul, kui kohustused on kajastatud või seotud ka sõlmitud kestvuslepingutes, oleme hinnanud, kas vastava kestvuslepingu või kestvuslepinguteni jõudmine võis eraldiseisvalt olla vastuolus EL riigiabi reeglistikuga. Muuhulgas oleme Kokkulepetes võetud kohustuste puhul hinnanud, kas RMK poolt võetud kohustused on vastuolus tavalise äripraktikaga.

Eeltoodu täpsustuseks on RMK poolt 2001. aastal sõlmitud koostööprotokolli alusel mõeldud RMK ning EC vahel sõlmitud metsamaterjali ostu-müügi (tarne) kestvuslepingut nr 80001018 ("**EC Kestvusleping**"). Kuna tegemist on juba kestvuslepinguga ja RMK ei ole eeltoodud lepingule eelnevat koostööprotokolli sõlminud, siis piirdub analüüs ka lepingu endaga ning on seotud küsimusega, kas lepingu alusel võetud kohustused võivad olla vastuolus EL riigiabi reeglistikuga, muuhulgas seeläbi, et need on vastuolus tavalise äripraktikaga.

Järgnevalt oleme andnud ülevaate analüüsi aluseks olevate Kokkulepete sõlmimist puudutavatest asjaoludest ulatuses, kus need võivad mõjutada käesolevat analüüsi, ning andnud ülevaate Kokkulepetes toodud kohustustest, mille osas oleme viinud läbi EL riigiabi reeglitega vastavuse kontrolli.

4.3.1 Kestvusleping – EC

EC Kestvuslepingu sõlmimise asjaolud on järgnevad:

- i. 25.02.2000 kiitis Vabariigi Valitsus heaks majandusministri ettepaneku teha ettevalmistusi tselluloositehase rajamiseks vajaliku vabaturuhindadel põhineva hinnakujundusmehhanismiga garanteeritud puidutarne lepingu sõlmimiseks;
- ii. 08.08.2001 avaldas RMK Ametlikes Teadannetes enampakkumisteate haavapuidu müügiks kokkuleppehinnaga, kuhu osalema oodati ettevõtted, kelle aastane toorme vajadus ületas

⁷ Vt sellega seonduvalt Euroopa Kohtu 5. märtsi 2019. aasta otsus Eesti Pagar, C-349/17, p 90-94.

100 000 tm puitu aastas⁸ ning puiduveo korraldamine ja sellega seotud kulud jäid ostja kohustuseks⁹;

- iii. 09.10.2001 sõlmisid RMK ja EC kestvuslepingu 15-ks aastaks, mille eesmärk oli poolte ühine tegutsemine Anija valda madalakvaliteedilist puitu suures koguses tarbiva tselluloosi tehase rajamise nimel;
- iv. 14.02.2003 sõlmiti lepingu muudatus, millega lepiti kokku, et tehas rajatakse Kundasse.

EL riigiabi reeglite kohaselt on võimalik riigiabiks lugeda riigi või selle asutuste tegevust, mis hõlmab riigi varade või ressursi üleminekut ettevõtjale (vt analüüsi p 5.2). Sellele tingimusele vastavad EC Kestvuslepingu punktid, mis käsitlevad eelkõige metsamaterjali hinnastamist (sh tarnetingimusi) koos tarnitud metsamaterjalida kogustega. Kuivõrd Riigikontroll on oma aruandes kommenteerinud ka lepinguga seotud konfidentsiaalsuskohustust, oleme hinnanud ka vastavat kohustust EL riigiabi reeglite valguses.

Eelnevast tulenevalt hindame EC Kestvuslepingu puhul järgnevaid lepingutingimusi:

- i. lepingu läbipaistvust (konfidentsiaalsussätteid);
- ii. lepingu alusel tarnitav metsamaterjali hinda ja hinnastamispõhimõtteid (sh tarnetingimused);
- iii. lepingu alusel tarnitava metsamaterjali koguseid ja võimalust neid muuta.

Viimaks, kuigi analüüsis oleme keskendunud eeltoodud lepingutingimuste kooskõlale EL riigiabi reeglistikuga, hindasime analüüsi raames ka teisi EC Kestvuslepingu sätteid seoses küsimusega, kas tingimused on kooskõlas tavapärase äripraktikaga.

Meie hinnangul on ka ülejäänud sätteid sarnased Eestis eraettevõtjate vahel perioodil 2022-2024 sõlmitud madalakvaliteedilise metsamaterjali müügiks sõlmitud lepingutega. Esineb ka eraettevõtjate vahel sarnaste mahtudega lepinguid, kuivõrd metsa kokkuostuga tegelevad ettevõtjad agregeerivad praktikas mitme metsaomaniku poolt müüdavat metsamaterjali ning seetõttu on võimalik saavutada ka RMK poolt sõlmitud lepingutega sarnaseid ning käesoleva analüüsi fookuseks olevate Kokkulepetega võrreldes isegi suuremaid mahte. Teisisõnu, me ei tuvastanud analüüsi fookuse väliseid EC Kestvuslepingu tingimusi, mis oleks olulises vastuolus tavapärase äripraktikaga.

Mööname sealjuures, et mõned EC Kestvuslepingu tingimused, näiteks lepingu punktis 9 toodud metsamaterjali üleandmise ja vastuvõtmise ning teavitamise regulatsioon, võib olla tavapäraselt piiravam EC suhtes, kuivõrd ostjale (st EC-le) on pandud kohustus koostada vastuvõtu akt ühe kalendrinädala jooksul alates metsamaterjali saabumisest EC tehase lattu. Arvestades, et meile teadaolevalt selgub praktikas metsamaterjali lõppkvaliteet alles metsamaterjali tehasesse sisse võtmisel (tehastel on metsamaterjali kvaliteedi hindamiseks vastavad seadmed), mis võib olla mitu kuud peale metsamaterjali EC tehase lattu saabumist, on RMK metsamaterjali kvaliteediga seonduv risk väiksem, kui see on tänapäeval äripraktikas tavapärane. Eelkõige võivad RMK poolt tarnitud metsamaterjali kvaliteedi küsimused ilmned a ajal, mil EC enam metsamaterjali kvaliteedi nõuetele mittevastavusele tugineda ei saa.

⁸ Riigikontrolli aruanne, p 108.

⁹ Riigikontrolli aruanne, p 109.

Sarnaselt on tavapärane, et metsamaterjali tarnija vastutab ka vähemalt mingil määral metsamaterjali kvaliteedist tulenava kahju tekitamise eest tehasele, kuivõrd metsamaterjali kvaliteeti puudutav teave on eelkõige metsamaterjali tarnijal.

Kuna eeltoodud lepingu punktid või nende puudumine on kasulik eelkõige RMK-le, ei mõjuta eeltoodu oluliselt lepinguga seotud riigiabi riski. Vähesel määral võib eeltoodu küll riigiabi perspektiivist piiratud mõju avaldada, kuivõrd lepinguga seotud riskid väljenduvad üldjuhul lepingupoole kasumiootuses lähtuvalt põhimõttest, mida väiksemad riskid, seda väiksem on kasumiootus.

Olukorras, kus RMK, kui metsamaterjali tarnija, ei ole enda kanda võtnud eraettevõtjate vahelistes lepingutes tavapäraselt metsamaterjali tarnija kantavaid riske, peaks olema väiksem ka RMK lepinguga seotud kasumiootus. Teisisõnu, eeltoodud viitab, et hinnastamise mehhanism, mis on tavapraktikaga võrreldes RMK-le kahjulikum võib antud juhul olla riigiabi reeglistikuga siiski kooskõlas olla, kuivõrd RMK ei ole enda kanda võtnud ka oma äritegevusega seotud riske.

4.3.1.1 Ülevaade lepingu konfidentsiaalsus kohustustest

EC Kestvuslepingu punkt 16 sätestab lepingu konfidentsiaalsuse. Lepingu sisu on konfidentsiaalne, välja arvatud selle informatsiooni ulatuses, mille avaldamine on ette nähtud seadustes või teistes õigusaktides. Konfidentsiaalse informatsiooni avaldamine kolmandatele isikutele on lubatud vaid teise poole eelneval kirjalikul nõusolekul. See nõue ei laiene informatsiooni avaldamisele poolte audiitoritele, advokaatidele, pankadele ja projekti (st EC rajatava tselluloosi tehase) realiseerimiseks EC ja kolmandate isikute vahel sõlmitavatele lepingu pooltele, tingimusel, et sellistele kolmandatele isikutele pannakse nendega sõlmitavates lepingutes Kestvuslepingu konfidentsiaalsena pidamise kohustus.

Tegu on tavapärasest äripraktikast arvestades avatuma konfidentsiaalsuskohustusega, kuivõrd puuduvad viited ja sätted, mis reguleerivad näiteks dokumentide kustutamist peale lepingu lõppu.

4.3.1.2 Ülevaade lepingu hinnastamispõhimõtetest

EC Kestvuslepingu alusel tarnitava metsamaterjali hinnastamine toimub lepingu punktis 10 ja lisas nr 2 sätestatud põhimõtete alusel.

Kokkuvõtlikult saab lepingu alusel sõlmitud hinnastamist jaotada lähtuvalt lepinguaastatest (periood, mis algab konkreetse aasta 1. aprill ja lõpeb järgneva kalendriaasta 31. märts) kaheks – esimesed kümme aastat ja viimased viis aastat. Esimesel kümnel lepingu aastal on hinnastamismetoodika järgnev:

- i. konkreetset lepinguaastal tarnitava haava paberipuidu hind on seotud EC Kestvuslepingu lisa 2 toodud kuuse paberipuidu hinna protsendiga. Esimesel lepingu aastal kokkulepitud haava paberipuidu hind moodustab 50% lepingu aasta algusele eelnevale kuuse paberipuu keskmisele hinnale, mida RMK on kõigile ostjatele müünud;
- ii. järgnevatel aastatel korrigeeritakse hinda lepingu alusel iga aasta nii, et haava paberipuidu hind moodustab aina suurema protsendi (2,5% tõus iga aasta) lepinguaastale eelnenud aasta kuuse paberipuidu hinnast, st teisel lepinguaastal 52,5%, kolmandal 55% jne, kuniks lepingu üheksandal aastal on saavutatud maksimum (mis kohaldub ka 10nendal lepinguaastal), kus lepingu alusel tarnitava paberipuidu hind on võrdne 70% lepinguaastale eelnenud kuuse paberipuu hinnaga;
- iii. täiendavalt on lepitud kokku lepingu alusel tarnitava metsamaterjali hinna maksimaalsed alam ja ülemmäärad, mis omakorda tagavad, et RMK poolt minimaalselt lepingu alusel teenitavad summad saavad ainult tõusta.

Lepingu viimase viie aasta osas lepitakse EC Kestvuslepingu alusel kokku uus hinnastamine või alternatiivis jätkub lepinguaasta 10nendal aastal kehtinud hinnastamine.

Erisusena alltoodud RMK ning Osula Graanul ja Graanul Investiga sõlmitud koostöölepingutest (vt punkte 4.3.2 ja 4.3.3), ei sisalda käesoleva lepingu alusel toodud hinnastamise mehhanism tarnekulu. Selgitame, et meile teadaolevalt on tänapäeva äripraktikas tavapärasem, et metsamaterjali hinnastamise mehhanism (vähemalt suuremahuliste lepingute puhul) sisaldab ka müüja poolset transporti. Seda eriti RMK puhul, kuivõrd riigil on teiste turuosalistega võrreldes suurem võimalus täita oma tarnekohustus erinevatest Eesti osadest toodud metsamaterjaliga. Arvestades, et transpordikulu moodustab arvestatava osa¹⁰ metsamaterjali lõpphinnast, mis suureneb transpordi distantsiga, on pigem EC vaatest riskantne jätta transpordikulu enda kanda, kui seda saab mõjutada eelkõige RMK.

See risk võib omakorda mõjutada ka lepingu hinnastamist, kuivõrd lepingu alusel toimuv hinnastamine on seotud RMK poolt müüdud kuuse paberipuidu hinnaga, täpsustamata seejuures, kas vastava kuuse paberipuidu hinna sees on ka kuuse paberipuidu transpordi kulu või mistahes muud kulud. Teisisõnu, soovi korral oleks leping võimaldanud RMK-l metsamaterjali alusel kokkulepitud hinnastamisega manipuleerida. Tegemist on eelkõige EC riskiga.

Täpsem ülevaade lepingu alusel kehtinud hinnastamisest on toodud käesoleva analüüsi lisas 1 toodud majandusanalüüsis.

4.3.1.3 Ülevaade lepingu alusel tarnitavatest kogustest ja tingimustest

EC Kestvuslepingu punktid 3-6 reguleerivad metsamaterjali tarnekoguseid ning tingimusi.

Lepingu esemeks on RMK kohustus iga lepinguaasta (s.o periood 1. aprill kuni järgneva kalendriaasta 31. märts) jooksul tarnida 140 000 tm metsamaterjali (haava paberipuit) EC-le. Nii RMK kui EC võisid lepingu alusel tarnitavaid koguseid teise poolt nõusolekul 10% võrra suurendada ning EC-l oli täiendavalt võimalik ostetavaid koguseid vähendada 10% võrra.

Lepingu kohaselt on tarnete osas primaarne, et saavutatakse kokkulepitud kogused lepinguaasta lõikes, kuid kogused võisid varieeruda lepinguaasta jooksul. Täpsemalt, igal kvartalil (tarneperioodil) tuli tarnida vähemalt 15 000 kuni 60 000 tm haava paberipuitu. Täpsemad kogused, sh tarneperioodi tarnegraafik koos tarnekohtade asukohtade ja kogustega kuude kaupa, lepiti kokku kaks nädalat enne tarneperioodi algust.

Tegemist on meie hinnangul tavapärase äripraktikaga, kuivõrd kvartali lõikes võib metsasektoris esineda ilmast tingitud tarnevariatsioone ja sätete eesmärk on vastavate variatsioonidega seotud riske maandada.

4.3.2 Koostööprotokoll ja kestvusleping – Osula Graanul

Osula Graanuli ning RMK vahel 2013. aastal Lõuna-Eestisse madalakvaliteedilise puitu suures koguses tarbiva tootmisüksuse (pelletitehase) rajamise eesmärgil sõlmitud koostööprotokoll („**Osula Graanul Koostööprotokoll**“) allkirjastamise ning metsamaterjali müügilepinguteni jõudmise protsess oli järgnev:

¹⁰ Meile teadaolevalt keskmiselt rohkem kui 5% madalaväärtusega, nagu seda on paberipuu, metsamaterjali lõpphinnast. Täpsemad näited toodud analüüsi lisas 1 seoses Graanul Invest ja Osula Graanul lepingutega.

- i. 12.03.2013 sõlmisid RMK ja Graanul Invest (nüüd Osula Graanul) koostööprotokolli, mille eesmärk oli poolte tegutsemine Lõuna-Eestisse madalakvaliteedilist puitu suures koguses tarbiva pelletitehase rajamise nimel;
- ii. 02.04.2013 avaldas RMK enampakkumisteate küttepuidu (täpsemalt kuuse- ja männiküttepuidu) müügiks kokkuleppehinnaga perioodil 07.2013–12.2018;
- iii. 21.06.2013 kinnitati protokolliga nr 3-3.4/13 edukad küttepuidu pakkumused;
- iv. 23.09.2013 avaldas RMK enampakkumisteate paberipuidu (täpsemalt kase-, kuuse- ja männipaberipuidu) müügiks kokkuleppehinnaga perioodil 01.2014-12.2018;
- v. 04.10.2013 sõlmisid RMK ja Osula Graanul kestvusepingu ("**Osula Graanul Kestvusleping nr 1**"), mille eesmärk oli RMK poolne kuuse- ja männiküttepuidu ning küttepuidu müük Osula Graanulile vastavalt lepingus sätestatud tingimustele;
- vi. 21.10.2013 kinnitati protokolliga nr 3-3.4/30 edukad paberipuidu pakkumused;
- vii. 29.07.2014 sõlmisid RMK ja Osula Graanul täiendava kestvusepingu „**Osula Graanul Kestvusleping nr 2**"), mille eesmärk oli RMK poolne kuuse- ja männipaberipuidu ning kasepaberipuidu müük Osula Graanulile vastavalt lepingus sätestatud tingimustele.

Osula Graanul Koostööprotokollis võttis RMK endale järgnevad kohustused:

- i. selgitada välja vajalikud maatoimingud, sh hoonestusõiguse seadmise tingimused riigimaa maaüksusele Võru linna lähedal katastriüksusele 91804:004:0169 (Osula Graanul Koostööprotokolli p 1.1);
- ii. avaldada hiljemalt 1. aprillil 2013. a avalik teadaanne läbirääkimiste alustamisest kestvusepingute sõlmimiseks küttepuidu müügiks perioodil juuli 2013 kuni detsember 2018 (Osula Graanul Koostööprotokolli p 1.2);
- iii. avaldada hiljemalt 1. oktoobril 2013. avalik teadaanne läbirääkimiste alustamisest kestvusepingute sõlmimiseks paberipuidu müügiks perioodil jaanuar 2014 kuni detsember 2018 (Osula Graanul Koostööprotokolli p 1.3);
- iv. töötada välja kestvusepingu hinnamudel aastateks 2013-2018, mis tagab projekti (pelletitehase) jaoks vajaliku metsamaterjali hinnad RMK Kagu regioonist 2012. aastal müüdü kütte- ning paberipuidu keskmise hinna tasemel (27,5 €/m³). Alates 2014. aastast suurendatakse metsamaterjali hinnad EL viimase 10 aasta keskmise inflatsioonimäära võrra (2003-2012 keskmine 2,3%). Metsamaterjali eest tasumisel rakendatakse Poolte vahel varem sõlmitud metsamaterjali müügilepingus nr 3-3.6.1/41121 ja nr 3-3.6.1/41230 sätestatud tingimusi (Osula Graanul Koostööprotokolli p 1.4);
- v. tagada projekti (pelletitehase) valmimisel selle varustamine metsamaterjaliga koguses 100 000-130 000 m³ aastas, kui pooled ei lepi teisiti, koos müüja poolse kohustusega tarnida metsamaterjal ostja lattu (DAT, Incoterms 2010). Metsamaterjali kvaliteet peab vastama poolte vahel varem sõlmitud metsamaterjali müügilepingus nr 3-3.6.1/41121 ja nr 3-3.6.1/41230 sätestatud tingimustele. Täpne sortimentide loetelu ja aastased nominaalkogused kuupmeetrites lepitakse kestvusepingu sõlmimisel (Osula Graanul Koostööprotokolli p 1.5);
- vi. lisaks eeltoodule oli Osula Graanul Koostööprotokolli sisu konfidentsiaalne, välja arvatud ulatuses, kus selle informatsiooni avaldamine on ette nähtud seaduses või teistes õigusaktides. Sarnaselt ei laienunud konfidentsiaalsusnõue ka audiitoritele, advokaatidele, pankadele ja teistele Osula Graanuli poolt arendatava projekti rajamiseks (pelletitehas) kaasatud isikutele, eeldusel, et neile laieneb konfidentsiaalsuskohustus (Osula Graanul Koostööprotokolli p 3.2 – 3.4).

Viimaks markeerime, et Osula Graanul Koostööprotokollis ei ole sätestatud ühtegi trahvi ega muud sanktsiooni mehhanismi, mis võiks käituda sunnivahendina poolte poolt võetud kohustuste jõustamisel.

Seoses eeltoodud RMK poolt võetud kohustustega, on punktides iv ja v toodud tingimused seotud Osula Graanul Kestvuslepingute nr 1 ja 2 toodud tingimustega, mistõttu hindame vastavates punktides toodud hinnamudeli ja tarnetingimusi ka seonduvalt lepingusse jõudmisega. Teiste tingimuste osas keskendume nende vastavusele EL riigiabi reeglitele ning küsimusele, kas tingimused on vastuolus tavalise äripraktikaga.

4.3.3 Koostööprotokoll ja kestvusleping – Graanul Invest

Osula Graanul ning RMK vahel 2014. aastal Imaveres asuva pelletitehase laiendamise ning Kesk-Eestis madalakvaliteedilise puidu suuremas koguses tarbimise suurendamise eesmärgil sõlmitud koostööprotokoll („**Graanul Invest Koostööprotokoll**“) allkirjastamise ning metsamaterjali müügilepinguteni jõudmise protsess oli järgnev:

- i. 18.12.2014 sõlmisid RMK ja Graanul Invest Koostööprotokoll, mille eesmärk oli poolte tegutsemine Imaveres asuva pelletitehase laiendamine eesmärgiga suurendada Kesk-Eesti madalakvaliteedilise puidu suuremas koguses tarbimist;
- ii. 15.09.2015 avaldas RMK enampakkumisteate paberi- ja küttepuidu müügiks kokkuleppehinnaga perioodil 01.2016-12.2020;
- iii. 09.11.2015 kinnitati protokolliga nr 3-3.4/18 edukad paberi- ja küttepuidu pakkumused;
- iv. 08.01.2016 sõlmisid RMK ja Graanul Invest kestvuslepingu („**Graanul Invest Kestvusleping**“), mille eesmärk oli RMK poolne kuuse- ja männiküttepuidu, küttepuidu, kuuse- ja männipaberipuidu ning kasepuidu müük Graanul Investile vastavalt lepingus sätestatud tingimustele.

Graanul Invest Koostööprotokollis võttis RMK endale järgnevad kohustused:

- i. avaldada hiljemalt 1. septembril 2015. a avalik teadaanne läbirääkimiste alustamisest kestvuslepingute sõlmimiseks küttepuidu ja paberipuidu müügiks perioodil jaanuar 2016 kuni detsember 2020 (Graanul Invest Koostööprotokoll p 1.1) ;
- ii. töötada välja kestvuslepingu hinnamudel küttepuidule aastateks 2016 kuni 2020, mis tagab projekti (pelletitehase laiendus) jaoks vajaliku metsamaterjali hinnad RMK poolt 2014. a müüdüd ja 2015. a enampakkumisel saadud okaspuu- ja lehtpuuküttepuidu kaalutud keskmise hinna tasemel okaspuu ja lehtpuu suhtega 30:70 (s.o 25,6 EUR/m³), mis loetakse 2015. a baashinnaks ja mida alates 2016. a suurendatakse EL viimase 10 aasta keskmisest harmoniseeritud tarbijahinna inflatsioonimäärast 50% võrra aastas (*Nt 2004-2013 keskmine on 2,27%, millest 50% on 1,13%*). 2016. a võetakse aluseks EL 2005-2014 keskmine, 2017. a võetakse aluseks EL 2006-2015 keskmine, jne. Metsamaterjali eest tasumisel rakendatakse poolte vahel varem sõlmitud metsamaterjali müügilepingus nr 3-3.6.1/41327 (Osula Graanul Kestvusleping nr 1) sätestatud tingimusi (Graanul Invest Koostööprotokoll p 1.2);
- iii. töötada välja kestvuslepingu hinnamudel paberipuidule aastateks 2016 kuni 2020, mis tagab projekti jaoks vajaliku metsamaterjali hinnad RMK poolt 2014. aastal Imavere ümbruses (ca 50 km raadius) müüdüd kuuse-, männi- ja kasepaberipuidu kaalutud keskmise hinna tasemel (s.o 31 EUR/m³), mis loetakse 2015. a baashinnaks ja mida alates 2016. a suurendatakse analoogselt punktis 1.2. kirjeldatud põhimõtte kohaselt. Paberipuidu hinnamudel rakendub ainult juhul, kui Graanul Invest soovib teostada optiooniõigust (Graanul Invest Koostööprotokoll p 1.3);

- iv. tagada projekti valmimisel selle varustamine metsamaterjaliga koguses 125 000 - 150 000 m³ aastas (küttepuit + paberipuit), kui Graanul Invest on kestvuslepingute läbirääkimistel esitanud optsooniõiguse kasutamise teate või varustanud koguses 100 000 – 125 000 m³ (ainult küttepuit) aastas, kui Graanul Invest ei soovi punktis 1.3. sätestatud optsooniõigust kasutada, ühes müüja poolse kohustusega tarnida metsamaterjal ostja lattu (DAT, Incoterms 2010). Metsamaterjali kvaliteet peab vastama Poolte vahel varem sõlmitud metsamaterjali müügilepingus nr 3-3.6.1/41327 (Osula Graanul Kestvusleping nr 1) sätestatud tingimustele. Täpne sortimentide loetelu ja aastased nominaalkogused kuupmeetrites lepitakse kestvuslepingu sõlmimisel (Graanul Invest Koostööprotokolli p 1.4);
- v. tagada metsamaterjalist vähemalt 60% küttepuiduna ja vähemalt 30% okaspuiduna, kui rakendatakse punktis 1.3. toodud optiooni, mitterakendamisel tagada kõik küttepuiduna. (Graanul Invest Koostööprotokolli p 1.5);
- vi. sarnaselt Graanul Osula Koostööprotokollile, oli ka Graanul Invest Koostööprotokolli sisu konfidentsiaalne välja arvatud ulatuses, kus selle informatsiooni avaldamine on ette nähtud seaduses või teistes õigusaktides. Samuti ei laienenud konfidentsiaalsusnõue ka audiitoritele, advokaatidele, pankadele ja teistele Graanul Invest poolt arendatava projekti rajamiseks kaasatud isikutele eeldusel, et neile laieneb konfidentsiaalsuskohustus (Graanul Invest Koostööprotokolli p 3.2 – 3.4).

Sarnaselt Osula Graanul Koostööprotokollis tooduga, ei ole Graanul Invest Koostööprotokollis sätestatud ühtegi trahvi ega muud sanktsioonimehhanismi, mis võiks käituda sunnivahendina lepingu poolte poolt võetud kohustuste jõustamisel. Lisaks on kogu Koostöökokkulepe tinglik Riigikogu poolt elektrituruseaduse muudatuste vastuvõtmise ja jõustumisega (Osula Graanul Koostööprotokolli p 3.6).

Seoses eeltoodud RMK poolt võetud kohustustega on punktides ii, iii ja iv toodud tingimused seotud Graanul Invest Kestvuslepingus toodud tingimustega, mistõttu hindame vastavates punktides toodud hinnamudeli ja tarnetingimusi ka seonduvalt lepingusse jõudmisega. Teiste tingimuste osas keskendume nende vastavusele EL riigiabi reeglitele ning küsimusele, kas tingimused on vastuolus tavalise äripraktikaga.

5 Analüüs

5.1 Sissejuhatus

Käesoleva analüüsi osaks on õigusanalüüs, mille esemeks on, arvestades majandusanalüüsi tulemusi, hinnata kokkulepete ja neile järgnenud samade poolte vahel sõlmitud metsamaterjali müügilepingute vastavust EL riigiabi reeglite ja Euroopa Kohtu otsustega, sh juhul, kui analüüs tuvastab riigiabi valdkonnas puudujääke või võimaliku keelatud riigiabi andmist vaatlusalustes tehingutes/vaatlusalusel perioodil, tuleb analüüsis välja tuua sellise riigiabi andmise aeg ning kajastada ka seda, kas kuidas ja milliste meetmetega on RMK riigiabi kitsaskohad tänaseks lahendanud (nt praktikate muutmine jmt).

Lähtudes EL riigiabi kohaldamise praktikast, keskendub analüüs esmalt RMK poolt sõlmitud Kokkulepetest tulenevate kohustuste õigusanalüüsile, tuues sealjuures välja kokkulepete punktid, mis vajavad EL riigiabi kohaldamispraktika valguses majandusanalüüsi ning ulatuses, kus EL riigiabi kooskõla hindamiseks on vajalik ka majandusanalüüs (nt tehingu turutingimustele vastavuse tuvastamine), on kaasatud vastava analüüsi teostamise eesmärgil majandusekspert. Majanduseksperti poolt teostatud majandusanalüüs on toodud käesoleva analüüsi lisa 1.

5.2 Ülevaade riigiabi reeglistikust

ELTL artikli 107 lg 1 kohaselt on keelatud igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust.

Hindamaks, kas konkreetne tehing (sh kokkulepe) on (keelatud) riigiabi ELTL artikli 107 lg 1 tähenduses, on Euroopa Komisjoni välja andnud Riigiabi Teatise, mis konsolideerib asjakohase ELTL artikli 107 lg 1 seotud kohtupraktika ning Euroopa Komisjoni tõlgenduse sellest. Riigiabi Teatise kohaselt on riigiabiga tegemist juhul, kui riigi tegevus vastab järgnevatele kriteeriumitele:

- (i) abi antakse riigi, linna või valla vahenditest;
- (ii) abimeetmel on valikuline iseloom, st abimeede on suunatud teatud ettevõtjale, ettevõtjate grupile või mingite kindlate kaupade tootmiseks;
- (iii) abimeede annab eelise abi saajale;
- (iv) abimeede moonutab või võib moonutada konkurentsi ja kaubandust Euroopa Liidu riikide vahel.

Õigusanalüüsi osas on asjakohane selgitada, et riigiabi reeglite rakendamise eesmärk on lihtsustatult vastata küsimusele, kas riigi konkreetse tegevuse tulemusel on tekkinud tavapärast konkurentsi mõjutav kahju liikmesriikide vahelisele kaubandusele. See omakorda tähendab, et õigusanalüüsi raames tuleb eraldi hinnata iga RMK poolt sõlmitud Koostöölepingu tingimust nii eraldi kui ka kogumis (kui see on vajalik).

Kui vähemalt üks ELTL artiklis 107 lg 1 toodud tingimustest ei ole ühe konkreetse Kokkuleppe punkti all võetud kohustuse osas täidetud (nt kohustusega ei kaasne riigi vahendite (abi) üleandmist või kohustus ei saanuks moonutada konkurentsi ja kaubandust Euroopa Liidu liikmesriikide vahel) siis ei ole selle lepingu osas ka tuvastatav riigiabi rikkumine.

5.2.1 Abi antakse riigi, linna või valla vahenditest

ELTL artikli 107 lg 1 tähenduses kujutab endast riigiabi üksnes selline abi, mis on võimaldatud otseselt või kaudselt riigi ressurssidest ning mille andmine on omistatav riigile.¹¹

Olukorras, kus avaliku sektori asutus (nt haldusorgan, kohalik omavalitsus) annab toetuse saajale eelise (nt vabastab maksudest, eraldab otsetoetuse, annab soodsatel tingimustel riigi või riigiasutuse eelarvest laenu), on tuvastatav selgelt nii riigi ressursside (vahendite) üleminek ettevõtjale ja meede olemuslikult riigile omistatav.¹²

Olukord on samas keerulisem, kui tehing viiakse läbi riigi osalusega äriühingu kaudu. Sellisel juhul on vajalik hinnata, kas avaliku sektori asutused on seotud ettevõtte tegevusega.¹³

Arvestades, et RMK põhimääruse § 2 kohaselt esindab RMK oma ülesannete täitmisel riiki, mistõttu on hinnanguliselt RMK tegevus eraettevõtjatega lepingute sõlmimise raames riigile omistatav vähemalt käesoleva analüüsi puudutavas ulatuses (st ulatuses, kus lepingud

¹¹ Riigiabi Teatis, p 38.

¹² Riigiabi Teatis, p 39.

¹³ Riigiabi Teatis, p 40.

käsiteldav riigile kuuluva metsamaterjali müüki), on täidetud esimene ETL artikli 107 lg 1 kohaldamise eelduseks olev tingimus.

Teoreetiliselt on võimalik argumenteerida, et RMK tegevus Kokkulepete osas ei ole riigile omistatav, eriti Riigikontrolli aruandes toodud etteheite kohaselt, et Kokkulepete sõlmimisel väljus RMK oma pädevuse piiridest. Kuid eeltoodud küsimuses langeks vastus sisuliselt Euroopa Komisjoni, kui riigiabi eest vastustava asutuse diskretsiooni piiridesse (otsustusõigus on Euroopa Komisjonil) ja kuna järgnevas analüüsis ei tuvastatud Kokkulepete puhul riigiabi, ei ole me vastavale argumentatsioonile täiendavalt tuginenud.

Seoses riigi ressursi tuvastamisega – Riigiabi Teatise kohaselt kujutavad endast riigiabi üksnes need eelised, mis on võimaldatud otseselt või kaudselt riigi ressurssidest. Riigi vahendite üleminek võib toimuda mitmes vormis, näiteks on nõue täidetud olukorras, kus riik on võtnud kindla ja konkreetse kohustuse muuta riigi vahendid kättesaadavaks tulevikus või riigi poolne ettepanek lepingu sõlmimiseks, mis võib tekitada täiendavate kohustuste riski. Täiendavalt on riigi ressursi tuvastamise nõue täidetud ka olukorras, kus riik on andnud loodusvaradele eri- või ainuõiguse ilma piisava turumääradele vastava tasuta, kuivõrd selline käitumine tähendab riigi poolt riigituludest loobumist.¹⁴

Oleme järgnevalt vastava tingimuse täitmist hinnanud eraldi Kokkulepete osas võetud kohustuste puhul.

5.2.1.1 Kokkulepete all võetud kohustuste puhul riigi ressursside üleminek

Seoses Kokkulepetega on siinpuhul vajalik eristada EC Kestvuslepingut ning Osula Graanul ja Graanul Invest Koostööprotokolle. EC Kestvuslepingu puhul on tegemist metsamaterjali ostu-müügi lepinguga, mis sisaldab kohustust metsamaterjali (kui riigi ressursi) üleandmist konkreetse tasu eest.

Keerulisem on olukord Osula Graanul ning Graanul Invest Koostööprotokolliga seonduvalt, kuivõrd koostööprotokollides võetud tarnekohustused on seotud metsamaterjali kestvuslepingute sõlmimise ettevalmistamisega ning nende alusel ei teki riigil kohustust metsamaterjali, kui riigi ressursi, ettevõtjale üle anda. Kuigi mõlema koostöölepingu puhul on RMK võtnud kohustuse tagada tehase valmimise või laienemise puhul metsamaterjali varustamine väljatöötatud hinnamudeli alusel, puuduvad koostööprotokollides mistahes sanktsioonid riigi poolt võetud kohustuste tagamiseks. Graanul Invest Koostööprotokoll on sõlmitud ka tinglikult, st argumenteeritavalt on mistahes kohustuste tekkimine sõltuv Riigikogu poolt elektrituruseaduse muudatuste vastuvõtmisest ja jõustamisest (Graanul Invest Koostööprotokoll p 3.6). Eelneva tulemuseks on olukord, kus saab vähemalt argumenteerida, et RMK-l oli teoreetiliselt võimalik Osula Graanul ja Graanul Invest Koostööprokollidest toodud tulevikku suunatud tarnekohustustest lahkuda ilma, et sellega kaasneks võimalik risk.

Mööname siiski, et lepingus sanktsioonide puudumine ei välista ettevõtja poolt RMK-lt kahju nõudmist üldisetal alustel¹⁵ ning kuna eelnimetatud koostööprotokollides toodud tarne ja hinnastamiskokkulepped on kajastatud ka koostööprotokollidega seotud kestvuslepingutes, on tõenäolisem tõlgendus, mille kohaselt on Osula Graanul ja Graanul Invest Koostööprotokollides toodud tarne ja hinnastamise kokkulepete puhul riigi ressursside üleminek tuvastatav. St riik on võtnud koostööprotokollide

¹⁴ Riigiabi Teatis, p-d 47-55.

¹⁵ Vt võlaõigusseadus § 101 lg 1 p 3.

sõlmimisega selge ja konkreetse kohustuse muuta riigi vahendid kättesaadavaks tulevikus Riigiabi Teatise punkti 51 tähenduses.¹⁶

Eraldi käsitlemist nõuavad Osula Graanul Koostööprotokollis toodud kohustused selgitada välja vajalikud maatoimingud, sh hoonestusõiguse seadmise tingimused riigimaa-üksusele Võru linna lähedal ning nii Osula Graanul kui Graanul Invest Koostööprotokollides toodud kohustused avaldada konkreetseks kuupäevaks avalik teadaanne läbirääkimiste alustamisest kestvuslepingute sõlmimiseks ning konfidentsiaalsuskohustus. Nimelt ei hõlma eeltoodud kohustused riigi ressursi (vahendi) üleandmist ettevõtjale ning sellega ei vabane ettevõtja ka tema majandustegevusega muidu seotud kuludest.

Konfidentsiaalsuskohustusega – esmalt, meile teadaolevalt puudub EL riigiabi reeglistiku rakenduspraktika, kus oleks riigi või riigi asutuse poolt võetud konfidentsiaalsuskohustust käsitletud riigiabina ELTL 107 lg 1 tähenduses.

Selleks, et lugeda konfidentsiaalsuskohustuse võtmist riigiabiks, peab ELTL artikli 107 lg 1 tähenduses tuvastama otseselt või kaudselt riigi ressursside ülemineku, kuid konfidentsiaalsuskohustuse puhul on tegemist käesoleva analüüsi vaatest ühepoolse kohustusega mitte avalda teavet kolmandatele isikutele ning puudub ressurss, mida anti või oleks saanud ettevõtjale üle anda. Sarnaselt on konfidentsiaalsuskohustused äripraktikas tavapärased ning pigem äritegevuse ning terve konkurentsi alustala.

Sõltumata küsimusest, kas RMK-l oli Kokkulepete sõlmimise aja seisuga õigus konfidentsiaalsuskokkuleppeid sõlmida, on konfidentsiaalsuskokkulepped tavalise äripraktika osa ning konfidentsiaalsuskohustuste olemasolu on Euroopa Komisjon oma praktikas lugenud tehingu asjaoludest sõltuvalt tehingu edukaks teostamiseks hädavajalikuna.¹⁷ Selle raames on Euroopa Kohus tuvastanud paberipuitu hõlmavat konkurentsi kahjustavalt ettevõtjate vahelised kokkulepped, mis seisnesid just turuosaliste vahel hinna informatsiooni vahetamises (st konfidentsiaalsuse puudumises).¹⁸

Olukord on sarnane riigimaaga seonduvate maatoimingute selgitamisega – üldjuhul on sarnaste lepingute äripraktikas kohustuste jaotus vastavalt sellele, mis lepingu poolel on lihtsam vastav kohustus täita. Arvestades, et kõnealune maa kuulub riigile, keda RMK oma tegevuses esindab, on see kooskõlas tavapärase äripraktikaga. Seda enam, et kohustus ei näe ette Osula Graanulile millegi üle andmist, sh näiteks selgituste andmist, vaid kohustuse sisuks on „selgitada välja“ vajalikud maatoimingud riigimaa osas.

Selguse huvides ei pea me siin asjakohaseks ka võimalikku argumenti, et RMK, võttes väljaselgitamise kohustuse enda kanda, oleks sellega andnud Osula Graanulile eelise. Eelis oleks saanud tekkida olukorras, kus RMK võtaks enda kanda varasemalt või tavapäraselt Osula Graanulil oleva rahalise kohustuse. Kuna RMK maatoimingute välja selgitamine ei olnud lepingu eelselt osa Osula Graanuli kohustustest, ei saa RMK poolt kohustuse võtmine tekitada ka Osula Graanulile eelist riigiabi mõistes. Näiteks antud juhul - kui RMK ei oleks vastavat selgituskohustuse endale võtnud, siis ei saa automaatselt

¹⁶ St riik on võtnud kindla ja konkreetse kohustuse muuta riigi vahendid kättesaadavaks teataval hilisemal ajahetkel. Riigiabi Teatise punkt 51, teine lause.

¹⁷ Vt sellega seonduvalt Komisjoni teatis koondumistega otseselt seotud ja nendeks vajalike piirangute kohta.

¹⁸ Vt nt Euroopa Kohtu 31. märtsi 1993. aasta otsus *A. Ahlström Osaakeyhtiö*, liidetud asjas C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ja C-125/85 kuni C-129/85.

järeldada, et vastava kohustuse oleks automaatselt läinud üle Osula Graanulile. Täiesti mõeldav on ka tõlgendus, et tegevus oleks lihtsalt tegemata jäänud või seda oleks tehtud järgnevas etappides.

Vahemärkusena, isegi kui RMK-l oleks olnud kohustus esitada selgitused vajalike maatoimingute osas, tähendaks selliste selgituste andmise riigiabiks lugemine ka olukorda, kus iga riigi ja selle asutuste poolt ettevõtjate poolt esitatud selgitustaotlustele vastamine võib olla keelatud riigiabi. Teisisõnu, käesolevas analüüsis toodule vastupidine tõlgendus tähendaks olulist tõrget riigi ühe põhifunktsiooni teostamisel.

Viimaks, seoses RMK poolt võetud kohustusega avaldada avalik teadaanne läbirääkimiste alustamisest. Kohustus on seotud RMK osas kohalduva regulatsiooniga ning vastav regulatsioon Osula Graanul ja Graanul Invest puhul ei kohaldu, mistõttu ei oleks ettevõtteid pidanud ega saanudki vastavat kohustust täita. Seeläbi puudub ka selle kohustuse osas riigi ressursside üleminek ELTL artikli 107 lg 1 tähenduses.

Eeltoodust tulenevalt ei ole meie hinnangul Osula Graanul ja Graanul Invest Koostööprotokollidega seondult järgnevad kohustused käsitletavad riigiabina ELTL artikli 107 lg 1 tähenduses:

- i. **Osula Graanul Koostööprotokolli p 1.1 (avaliku teadaande avaldamise kohustus), p 3.2 – 3.4 (konfidentsiaalsuskohustus); ning**
- ii. **Graanul Invest Koostööprotokolli p 1.1 (selgitada välja vajalikud maatoimingud riigimaale hoonestusõiguse seadmiseks), p 1.2 ja p 1.3 (avaliku teadaande avaldamise kohustus), p 3.2 – 3.4 (konfidentsiaalsuskohustus).**

Kuna Osula Graanul Koostööprotokolli punktide 1.1 ja 3.2 – 3.4 ning Graanul Invest Koostööprotokolli punktide 1.1 – 1.3 ja 3.2 – 3.4 puhul ei ole tuvastatav riigi ressursi üleminek, oleme jätkanud eeltoodud Koostööprotokollide alusel võetud kohustuste EL riigiabi reeglistikule vastavuse analüüsiga ulatuses, kus see puudutab metsamaterjali tarnekohustusi ja nendega seotud hinnastamist.

Sarnaselt oleme piiritletud analüüsi ka EC Kestvuslepinguga seondult, kuivõrd EC Kestvuslepingu tingimused, mis ei ole seotud tarnekohustuste ja sellega seotud hinnastamisega, ei ole vastuolus tavalise äripraktikaga (vt käesoleva analüüsi p 4.3.1) ning nende puhul ei ole tuvastatav riigi ressursside üleminek.

5.2.2 Abimeetmel on valikuline iseloom, st abimeede on suunatud teatud ettevõtjale, ettevõtjate grupile või mingite kindlate kaupade tootmiseks

ELTL artikli 107 lg 1 tähenduses peab meede soodustama teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, seega on mõistega hõlmatud üksnes need meetmed, mis annavad valikulise eelise teatavatele ettevõtjatele, ettevõtjate kategooriatele või majandussektoritele.

Valikulisuse hindamisel on võimalik eristada varalist ja piirkondliku valikulisust.¹⁹ Riigiabi Teatise punkti 120 kohaselt viitab varaline valikulisus sellele, et meedet kohaldatakse ainult kõnealuse liikmesriigi teatavate ettevõtjate või teatavate majandussektorite suhtes.

Arvestades, et Kokkulepped on sõlmitud konkreetsete ettevõtjatega, on täidetud ka teine ELTL artikli 107 lg 1 kohaldamise eelduseks olev tingimus ulatuses, kus see puudutab Kokkulepetes toodud tarne ja hinnastamiskokkuleppeid.

¹⁹ Riigiabi Teatis, p-d 5.2 ja 5.3.

5.2.3 Abimeede annab eelise abi saajale

ELTL artikli 107 lg 1 tähenduses on eelis iga majanduslik kasu, mida ettevõtja ei oleks saanud tavalistes turutingimustes ehk riigi sekkumiseta. Oluline on siinpuhul ainult riigi sekkumise mõju ettevõtjale, mitte selle põhjus ega eesmärk.²⁰ Sealjuures loetakse eelis antuks iga kord, kui ettevõtja finantsseisund on riigi sekkumise tagajärjel ja tavalistest turutingimustest erinevatel tingimustel paranenud. Nii ei piirdu eelise mõiste ainult näiteks vara üleandmisega, vaid võib seisneda ka riigi poolt ettevõtja eest täiendavate riskide võtmises või mistahes muudest majanduslikest koormistest vabastamises, mis muidu ettevõtja eelarvet tavaliselt koormaks.

Vahemärkusena selgitame, et eeltoodud tingimusega seonduvalt oleme hinnanud ka RMK poolt sõlmitud Kokkulepetes toodud riski jaotust (vt. nt analüüsi p 4.3.1). Mõõname, et kuna riskijaotuse puhul oleme lähtunud meile teadaolevalt perioodil 2022-2024 erasektoris sõlmitud väheväärtusliku metsamaterjali tarnelepingute parktikast, ei ole see üks ühele võrreldav aastatel 2001, 2013 ja 2014 sõlmitud Kokkulepetega. Samas näitab eelnev analüüs, et võrreldes perioodil 2022-2024 erasektoris sõlmitud lepingutega on lepingute riskijaotus pigem RMK kasuks (ja seeläbi eraettevõtja kahjuks²¹) ei ole me tuvastanud lepingus toodud riskide jagamisega seonduvat eelist, mida saaks lugeda riigiabi ELTL 107 lg 1 tähenduses.

Eelise tuvastamisel lähtuvad riigiabi reeglid neutraalsest omandi õiguslikust režiimist ning ei piira liikmesriigi enda õigust ettevõtjana tegutseda. See tähendab, et riigi osalemisega majandustegevuses ei kaasne automaatselt riigiabi reeglite vastu eksimine, vaid tuvastada on vaja ka riigiabi reeglistiku kohane „eelis“.²² Teisisõnu – tehingud, mida teeb avaliku sektori asutus (sh riigi osalusega äriühing) tavalistes turutingimustes, ei anna teisele osapoolle eelist ja seetõttu ei kujuta endast abi ELTL artikli 107 lg 1 tähenduses.

Vastava eelise tuvastamiseks on Euroopa Kohtud välja töötanud turumajanduse tingimustes tegutseva turuosalise (eng *market economy operator* „**MEO**“) testi, mille eesmärk on hinnata, kas riik on andnud ettevõtjale eelise sellega, et ei ole tegutsenud konkreetse tehingu käigus turumajanduslikult. Testi osas on määrava tähtsusega see, kas avaliku sektori asutused käitusid nii, nagu turumajanduse tingimustes tegutsev turuosaline oleks käitunud sarnases olukorras. Kui vastus küsimusele on eitav, tuleb järeldada, et abisaajaks olnud ettevõtja on saanud majandusliku eelise, mida ta ei oleks saanud tavalistes turutingimustes ja mis asetab ta võrreldes konkurentidega soodsamasse olukorda.

Kuivõrd eelise tekke tuvastamise eelduseks on vajalik majandusanalüüs, oleme kaasanud majanduseksperdi, et vastata järgnevatele küsimustele:

- i. kas 2001. aastal EC Kestvuslepingus kokkulepitud metsamaterjali hinnad vastasid lepingu sõlmimise ajal RMK-l olemasoleva teabe alusel turutingimustele?
- ii. kas 2013. aastal sõlmitud Graanul Osula Koostööprotokollis kokkulepitud metsamaterjali hinnamehhanism vastas lepingu sõlmimise ajal RMK-l olemasoleva teabe alusel turutingimustele?

²⁰ Riigiabi Teatis, p 67.

²¹ Vt analüüsi p 4.3.

²² Riigiabi Teatis, p 73.

- iii. kas 2014. aastal sõlmitud Graanul Invest Koostööprotokollis kokkulepitud metsamaterjali hinnamehhanism vastas lepingu sõlmimise ajal RMK-I olemasoleva teabe alusel turutingimustele?

Selgitame eeltooduga seonduvalt, et RMK poolt Kokkulepete alusel sõlmitud metsamaterjali mahud on saadaval ka Kokkulepete väliselt, kuivõrd metsamaterjali kokkuostu ja edasimüügiga tegelevad ettevõtjad agregeerivad erasektori müüjaid, suutes seeläbi pakkuda sarnaseid mahte Kokkulepetes toodud mahtudele. Täiendavalt ei ole me tuvastanud mistahes asjaolusid, mis viitaks, et konkreetselt Kokkulepete poolt hõlmatud metsamaterjal oleks Kokkulepete sõlmimise aja seisuga turul defitsiidis, mis omakorda oleks võinud toetada ETL artikli 107 lg 1 tähenduses eelise tekkimise argumentatsiooni. Pigem näitab lisas 1 toodud analüüs, et RMK on suutnud tänu kestvuslepingutele suurendada oma metsamaterjali müügi koguseid ning seeläbi ka suurendanud oma tulu.

5.2.3.1 Majanduseksperdi hinnangu kokkuvõte EC Kestvuslepingu hinnastamise osas

Majanduseksperdi hinnangu kohaselt vastasid EC Kestvuslepingus toodud hinnad turutingimustele järgnevatel põhjustel:

- i. EC Kestvuslepingus kokkulepitud hinnad vastasid lepingu sõlmimise eelselt turu hinnastamisele, eriti arvestades haavapaberipuidu hinna osas langevale turutendentsile (hind oli langemas);
- ii. EC Kestvuslepingus kokkulepitud hinna korrigeerimise alused (sh hinnakoridorid) olid EC Kestvuslepingu sõlmimise ajal olemasolevaid turuandmeid arvestades turutingimustele vastavad, kusjuures hinnakoridoride kasv oli isegi mõnevõrra kiirem haavapaberipuidu hinna lepingu eelsest kasvust; ja
- iii. EC Kestvuslepingu olemasolu Lepingus kokkulepitud hinnastamise tulemusel tõsis kogu turu nõudlus haavapaberi puu järgi, mis võimaldas RMK-I täiendavate lepingute sõlmimist ning täiendavate käivete teenimist.

5.2.3.2 Majanduseksperdi hinnangu kokkuvõte Osula Graanul Koostööprotokollis hinnamehhanismi osas

Majanduseksperdi hinnangu kohaselt vastasid Osula Graanul Koostööprotokollis kokkulepitud hinnad turutingimustele järgnevatel põhjustel:

- i. Osula Graanul Koostööprotokollis kokkulepitud hinnad olid üldiselt kõrgemad kui 2012-2013. aasta võrreldavad turuhinnad;
- ii. Osula Graanul Koostööprotokollis kokkulepitud hinna korrigeerimise mehhanism oli kooskõlas turutingimustega; ja
- iii. arvestada tuleb, et turutingimustel on aktsepteeritav hindade mõningane kõikumine turu keskmise suhtes ning Osula Graanulile, kui lisaväärtust loovale suurkliendile, võib ka turu keskmisest mõnevõrra madalama hinna pakkumine põhjendatud olla.

5.2.3.3 Majanduseksperdi hinnangu kokkuvõte Graanul Invest Koostööprotokollis hinnamehhanismi osas

Majanduseksperdi hinnangu kohaselt vastasid Graanul Invest Koostööprotokollis kokkulepitud hinnad turutingimustele järgnevatel põhjustel:

- i. Graanul Invest Koostööprotokollis kokkulepitud hinnad olid 2012-2015. aasta võrreldavatest turuhindadest küttepuidu osas läbivalt ning paberipuidu osas eelkõige vaadeldava perioodi lõpus kõrgemad;
- ii. Graanul Invest Koostööprotokollis kokkulepitud hinna korrigeerimise mehhanism oli kooskõlas turutingimustega; ja
- iii. arvestada tuleb, et turutingimustel on aktsepteeritav hindade mõningane kõikumine turu keskmise suhtes ning Graanul Investile, kui lisaväärtust loovale suurkliendile, võib ka turu keskmisest mõnevõrra madalama hinna pakkumine põhjendatud olla.

Olukorras, kus Kokkulepetes ning nende kohaselt metsamaterjali müügilepinguteni jõudmise tulemusel kokkulepitud hinnastamine ja lepingu tingimused vastavad turutingimustele, järeldame, et RMK poolt aastatel 2001, 2013 ja 2014 sõlmitud Kokkulepped ja nende kohaselt metsamaterjali müügilepinguteni jõudmine ei kujutanud endast keelatud riigiabi ELTL artikli 107 tähenduses ning seega oli vastavate kokkulepete sõlmimine kooskõlas EL riigiabi reeglistikuga.

5.2.4 Mõju konkurentsile ja kaubandusele

Juhul, kui Kokkulepete puhul oleks tuvastatud kõikide eelnevate ELTL artiklis 107 lg 1 toodud tingimuste täitmine oleks vajalik hinnata, kas antud abi võib kahjustada või ähvardab kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust ning konkurentsi ELTL artikli 107 lg 1 tähenduses.

Asjakohase kohtupraktika kohaselt ei ole kriteeriumi (abil võib moonutada konkurentsi ja kaubandust EL riikide vahel) täitmiseks vajalik tõendada, et abil on tegelik mõju liikmesriikide vahelisele kaubandusele, vaid üksnes seda, kas riigiabi võib kõnealust kaubandust kahjustada. Praktikas on leitud, et tingimus on täidetud juba siis, kui eksisteerib teoreetiline võimalus, et meede võib parandada mõne ettevõtja positsiooni turul, kus osalevad ka teised konkurendid piiriüleselt.²³

Arvestades, et käesolevas analüüsis lisa 1 toodud majandusanalüüsi kohaselt eksporditakse metsamaterjali ka piiriüleselt Soome ja Rootsi, võivad Kokkulepetes toodud metsamaterjali kogused ka liikmesriikide vahelist kaubandust mõjutada, mistõttu oleks ELTL artikli 107 lg 1 toodud viimane tingimus täidetud.

Siiski, kuna analüüsitud Kokkulepetes toodud tingimuste lugemine riigiabiks ei ole võimalik, kas riigi ressursside üleandmise puudumise tõttu või seetõttu, et Kokkulepetes toodud hinnastamis ning tarnetingimused vastavad turutingimustele, ei ole ELTL artikli 107 lg 1 kohaselt võimalik tuvastada Kokkulepetes riigiabi. Seetõttu on Kokkulepped ka kooskõlas EL riigiabi reeglistikuga.

6 Lisad

Käesolevale analüüsile on lisatud järgnevad lisad:

Lisa 1 – JP Economics eelanalüüs

²³ Riigiabi Teatis, p 190.

Oleme analüüsi koostanud analüüsi kuupäeval Eesti Vabariigis kehtivate õigusaktide (sealhulgas Euroopa Liidu õigusaktide) põhjal. Me ei avalda arvamust ühegi välisriigi õiguse osas. Advokaadibüroo COBALT ei võta endale kohustust memorandumit täiendada ega muuta seoses õigusaktide või kohutupraktika muutumisega pärast memorandumi kuupäeva ega asjaoludega, mis saavad meile teatavaks pärast memorandumi kuupäeva.

Käesolev analüüs puudutab üksnes selles kirjeldatud asjaolusid ja seda ei saa laiendada mistahes muudele asjaoludele. Analüüsis esitatud informatsioon on mõeldud vastavast teemast üldise ülevaate andmiseks, mistõttu ei saa seda käsitleda õigusliku nõuandena mistahes konkreetses situatsioonis või küsimuses. Analüüsis toodud hinnang põhineb analüüsi aluseks antud materjalidele, mille õigust ei ole me eraldisesivalt kontrollinud. Analüüsile kohalduvad meie üldtingimused, mis on kättesaadaval [siin](#).

Lugupidamisega,

Advokaadibüroo COBALT